

MINTZALAGUNA

Euskaraz hitz egiteko lagunen sarea osatu du Mintzalaguna egitasmoak

Tabernaren batean biltzen dira, edo arte erakusketa batera, mendira, edo sagardotegi batera joaten dira elkarrekin. Mintzalagunak dira, ondo pasatzeko, patxadaz eta gustura hitz egiteko elkartzeko direnak. Euskaraz hitz eginez. Izan ere, Mintzalaguna egitasmoa aisialdiko jarduerak dira. Bospasei laguneko taldetan bilduta, astean ordubetez, euskaraz aritzen dira mintzalagunak lagun giro atseginean, denek parte hartzeko moduan. Halaber, gustuko dituzten askotariko ekintzetan parte hartzen dute aldian behin. Mintzapraktika taldeak kideen zaletasunak, adina, bizitokia eta ordutegiak kontuan hartuta antolatzen dituzte Topaguneak koordinatzen dituen hainbat elkarte.

Mintzalagun proiektua duela hogeitau urte abiatu zuen Bagera elkarteak, Donostian. Helburua euskaraz hitz egiteko ohiturarik ez daukan jendea hitz egiteko ohitura daukan jendearekin elkartzea da, baina euskaldun zahar eta euskaldun berri bereizketa saihestuta.

 EUSKARA / Xabier Izaga Gonzalez

Euskaraz egin nahi eta ezin. Ez jakiteagatik... edo norekin egin ez izateagatik. Lehenengo kasuaren erremedioa euskaltegira jotzea da; bigarrenarena, Mintzalaguna programan parte hartzea. Milaka mintzalagun daude Euskal Herrian, proba egiteko hasi eta behin eta berriz lagun arteko solasetara itzultzen direnak

Arrate Ilaro Topaguneko koordinatzaileak emandako datuen arabera, 6.000 mintzalagun daude, 1.100 taldetan banatuta. Emakumeak gehiengo zabala dira; hartara, mintzalagunaren profila 42 urteko emakumearena da, euskara praktikatu beharrez izena emandakoa. Hori bai, askotariko lagunak jotzen dute Mintzalagunak programara: ikastolan ikasi eta urte askoan hitz egin ez dutenak, beren egunerokoan lankideekin, kuadrillan eta familiarekin euskaraz egiteko aukerarik izan ez eta euskaltzaleen sarean murgildu nahi dutenak, euskaltegian izandako euskaldun berriak, «erabileraren saltoa» falta duten herritarrak, haurrak izan dituztenean euskaraz egiteko gaitasun mugatua dutela ikusi eta seme-alabekin egiteko hizkuntza berreskuratu beharra dutenak... Horiekin batera, noski, praktikatu behar dutenei laguntzeko izena ematen dutenak ere badaude, mintzalaguntzaileak, hain zuzen. Mintzalaguntzailearen zeregina, euskaraz egiteko ohitura eta, beraz, erraztasun handiagoa duenez, eredu izatea da, edo taldearen jarduna moteltzen bada, elkarrizketa bideratu eta hizkuntz zalantzaren bat argitzea,

MINTZALAGUNAK MINTZO

Asteartero, 18:30ean, Gasteizko Alde Zaharreko Querida Maria taberna biltzen dira Anuntzi, Mariasun, Martin, Mari Jose, Maite eta Mari Karmen. Azken honek gaur ez dela etorriko idatz die, gaixorik dago eta. 42 eta 53 urte bitarte dituzte. Berehala hasi dira taldearen nondik norakoak, zer eta nola egingen duten kontatzen. Talde honek ordubeteko saioa ia beste ordu batez luzatu ohi du.

«Berri samarrak» dira. Martin mintzalaguntzaileak bezala, lehen urtea dute denek. Ondo moldatzen direla ematen du. Saioak ez omen dira denbora-pasa hutsa, ikaskuntzaren osagarri baizik, baina oso gustura joaten dira, bete-behartzat hartu gabe. Mariasunek dio ez dela ebaluazio batean bezala sentitzen, askeago baizik, eta Maitek «taldea jatorra» dela gehitu du. Bat datoz denak. Maitek jende «desberdina» ezagutu duela dio, eta Anuntzik gai desberdinez hitz egiteko aukera ere topatu dutela. Taldekideekin «txipa»

aldatzen omen dute, hizkuntzaren bidezko identifikazioa eginda, «hauei euskaraz egitea baino ez zait ateratzen», dio Anuntzik.

Taldetik kanpo ez dute ia inorekin euskaraz egiteko aukera; gainera, lotsagatik edo beldurragatik, gehiago kostatzen zaie euskaraz egitea, taldean hartu duten konfiantzaren faltan.

Gehienek euskaltegian jakin zuten Mintzalaguna programaren berri, edo Hizkuntza Eskolan. Mari Joseri ahizpak esan zion talde batean zegoela, eta oso pozik zego-

ela. Berak euskaraz hitz egin nahi zuen eta programan hastea erabaki zuen. Euren ere lagunei eta lankideei esaten omen diete mintzalagun taldean daudela.

Martinek dioenez, taldeetan batzuek asko hitz egin eta beste batzuek isilik egiteko joera izaten dute. Horregatik bera hori orekatzen saiatzen da, gutxien egiten duenari bide emanez. Pozik ageri da: «Denbora gutxi daramate eta nire ustez asko askatu dira, konfiantza hartzen joan diren neurrian». Denek nabaritu omen dute aurrera egin dutela.

Beren euskaltegietako hainbat lagun hizkuntz eskakizunak lortu beharrean omen dabilta, eta denetariko iritziak agertu dira horren inguruan, esate baterako, helburu bakarra hori izatea

penagarria dela, irakaskuntza horretara soilik bideratzea. Ondo dago hori ere, baina ez hori bakarrik.

Martin lanbidez itzultzailea da administrazioan. Euskaltzale sentitzen da —«edo hizkuntzaren kontzientzia bizia daukat, nahiago baduzu»—, eta aspalditik pentsatzen omen zuen zer-bait gehiago egin zezakeela euskararen alde.

Mintzalagunak bezala, berak ere asko jasotzen duela dio. «Euskararen mundua, tamalez, oso endogamikoa da oraindik eta Mintzalagunak aukera ematen dit beste euskaldun mota batzuk ezagutzeko, ni bezain errealak direnak. Eta, jakina, jendeari laguntzeko aukera izatea eta jendearen esker ona jasotzea opari

batez ere hiztegiari dagokionez, baina argi izanda ez dela irakaslea. Helburua komunikazioa da.

Datuok Hego Euskal Herriko mintzalagun talde guztiei dagozkien. Izan ere, 2014an, Euskaltzaleen Topaguneak, AEK-k eta *on line* aritzeko Mintzanet egitasmoa kudeatzen duen Marara taldeak mintzalagun egitasmoak indartu eta haietako parte hartzaileak euskaldunen mugimenduan txertatzeko hitzarmena sinatu zuten. Edorta Lopez AEK-ko arduradunak dioenez, Euskal Herriko biztanleriaren %80 biltzen duten herrietan dago jada zabaldua programa. Biztanle-dentsitate txikiko herrietan, hori bai, parte hartzeko aukera txikiagoa da. AEK-k egun Topagunearekin elkarlanean dihardu, eta eurekin batera herri erakundeak –EAEko eta Nafarroako gobernuetatik tokiko administrazioetara–, euskaltegiak, hizkuntza eskolak, EHIGE guraso elkarteak... aritzen dira. Programan ahalik eta jende gehienak parte hartzea da helburua, eta euskaltegi guztientzat berebiziko garrantzia du, jakina.

Taberna batean kafea hartzeko biltzea ohikoena bada ere, saioak pixkanaka hainbat ekintzatar

Hainbat ekintzatan parte hartzen dute mintzalagunek. Goian, sukaldaritza tailerra. Ezkerrean, mintzapoteoa. GAUR8

bideratzen ari direla dio Edorta Lopezek. Talde asko eskulana egiteko, mendira joateko, kirola egiteko edo sukaldaritza aritzeko elkartzeko dira.

Iparraldeko dinamika pixka bat desberdina da, bertako bizi-moduaren, giroaren arabera. Kultur eta aisialdiaren inguruan antolatzen da batik bat programa, eta ez horrenbeste tabernen

inguruan. Mintzalagun taldeak batez ere Lapurdiko kostaldean daude, herri handietan, herri txikietan, arestian esandako arrazoi demografikoak direla-eta, zailagoa baita taldeak antolatzea. Herriotan, baina, jende asko mintzapraktika talde batean egon daiteke mintzapraktika talde batean dagoen kontzientziarik izan gabe. Edonola ere, parte hartu

nahi duenak euskaltegi batera jo besterik ez du.

GOGOBETETZE MAILA HANDIA

Mintzalagunaren kudeatzaileek urtero gogobetetze inkestak egiten dituzte, eta, jaso berri duten azken laginaren arabera, gogobetetze maila handia da. Gustura daudela diote gehienek, eta pozik beren gaitasunaren eboluzioari dagokionez. Bestetik, mintzalagun sarea hedatuz doa, taldeko lagunen bidez beste batzuk ezagutu eta horiekin ere euskaraz jarduteko aukera sortzen baita, batez ere jendea maizago elkartzen den herri txikietan.

Mintzapraktikaren formula nahiko sinplea da. Lopezek dioenez, bi oinarri ditu. Lehena, ezagutza erabileraren bidez bultzatzea da. Euskara erabiltzeko gune lasai eta konfiantzazko bat sortzea da gakoa, gustura sentitzeko, presiorik gabe, hezkuntza eta lege zorrotzetatik kanpo. Bigarrena, motibazioak hizkuntza aldaketan duen eragina da, eta harreman afektiboak sortzea du ardatz, euskararekiko bizipen positiboa sortzea. Askotan gehiago praktikatu behar dutelako eman dute izena parte hartzaileek, eta, esan bezala, behar horretan hain-

Gasteizko Querida Maria tabernan elkartzen den mintzalagun taldea. GAUR8

bat da, bai arlo honetan bai beste edozeinetan».

GUSTUKO KONPROMISOA

Beste hainbat talde bezala, Iñaki, Marga, Pili, Mertxe, Karmele, Mari Mar, Manu eta Maite ere Gasteizko alde zaharreko taberna batean elkartzen dira, Txistu tabernan, hain zuzen, ostiralero 19:00etan. 36 eta 50 urte bitarteko mintzalagunak dira guztiak. Gehienak probatzera joan ziren, konpromisorik gabe. Eta gustatu zitzaie

ukatzerik ez dago, «berrienek», taldeko azkenak diren Pili eta Mari Marrek, zazpigarren urtea baitute bertan.

Karmele da taldeko mintzalaguntzailea. IKAKo irakaslea da, eta bera ere proba moduan dagoela dio taldekideen barreen artean, dagoeneko «zazpi urtez proban». Oso argi du berea gidari papera dela eta ez irakaslearena. Baina mintzalaguntzailea beharrezkoa dela diote denek. Karmelek dioenez, oso noizbehinka akats nabarmenen bat zuzentzen

badu ere, hau «bere kabuz funtzionatzen duen taldea da. Ez duzu tiraka ibili behar». Hasieran zerbait prestatzen zuen saioetarako, baina berehala ikusi zuen taldeak ez zuela horren beharrik. Taldekideek diote Karmelek konfiantza ematen diela, eta hari entzunez asko ikasten dutela. Zalantza gutxi mahaigaineratzen omen dituzte, solasaldiak ez mozteko. «Irakaslea, euskaltegian», dio Karmelek. Baietz diote denek: «hemen, laguna».

Manuk txikitatik egiten du euskaraz, baina Bilbotik Gasteizera joan zenetik ez zuen egiten, ez zuen norekin hitz egin, eta konturatu zen gero eta gehiago kostatzen zitzaiola egitea. Pozik ageri da orain: «Ba-

Hasieran zaila omen da inor ezagutu gabe, eskuarki kontrolatzen ez den hizkuntza batean hitz egitera joatea; hala ere, ez dago zalantzarik zailtasun horrek merezi duela

bat arrazoi izan daitezke, baita gaitasun agiri bat lortzea ere. Baina ikasturte amaieran jarraitu nahi dutela esatean zergatia galdetzen dietenean, askok esaten dute gustura daudela, lagun talde euskaldun bat dutela. Teoriatik harago, ondo frogatua dute mintzapraktikak lotura emozionala sortzen duela, hizkuntzarekin eta taldearekin.

Gasteizen, Topaguneko kide den GEU Elkarreak kudeatzen du Mintzalaguna programa. Elkarreko kide Azaitz Unanuerengana jo dugu Arabako hiriburuko datuen bila. Ikasturte honetan 670 mintzalagun daude, 84 taldetan. Kasuistikari dagokionez, bat datoz Azaitzek emandako datuak Ilarok emandakoekin. Azaitzek, antolaketa lanetan hastean, gehienak ikasleak izango zirela uste zuen, mintzapraktika egin nahi zuten euskaltegiatako ikasleak alegia. Bestetik, mintzalaguntzailak euskararen militanteak izango zirelakoan zen. Baina profilak askotarikoak dira. Badago jende asko, eta Gasteizen argi ikusi dute, euskara ikasten sekulako ahalegina egin duena, edo bere garaian ikastolan ikasi zuena gurasoek hala erabakita, baina bizitza erdaraz garatu duena,

beste aukerarik izan ez duelako, lagunarteak, lan giroak... behartuta. Taldeetan beste euskal lurraldeetatik etorritako ikasle zein langileak ere badira. Normalean euskaltzaletasunak bultzatuta aritzen dira; edonola ere, taldeotan parte hartzeak jendea ezagutzeko bidea ematen du, baita Gasteizko bizitza ezagutu eta bertan integratzeko aukera ere.

Bat dator Azaitz, halaber, gogobetetze mailari dagokionez, Edortak esandakoarekin. Iaz programan zenbait urte daramatzatenei galdeketa egin zieten eta poz handia eman zien motibazio aldaketa ikusteak. Hasieran jaritzen diren helburuak askotan ez dira mintzalagun programan egoteko arrazoi nagusia behin hasi ostean. Gehienek erantzun zuten ondo pasatzen dutelako edo lagun berriak egin dituztelako jarraitzen dutela, motibazio hori sentimenera eramanda. Azken batean, kontu ludikoa da. Euskarazko kontu ludikoa.

Programak bi oinarri ditu. Lehenengoa, ezagutza erabileraren bidez. Bigarrena, motibazioak hizkuntza aldaketan duen eragina, harreman afektiboak sortuta

Mintzalaguna programaren matrikulazio kanpainaren kartela. GAUR8

Mintzalagun beteteranoak, Txistu tabernan. GAUR8

noa, banoa». Irratitik jakin zuen Mintzalaguna programaren berri. Mertxek egunkari batean irakurri zuen, Iñakik euskaltegian jakin zuen, Maiteri lagun batek esan zion eta berak Piliri. Mari Mar ez da jada gogoratu ere egiten nola ezagutu zuen Mintzalaguna egitasmoa.

Hasieran zaila omen da horrelako talde batera joatea, inor ezagutu gabe, eskuarki kontrolatzen ez den hizkuntza batean hitz egitera... Hala ere, ez dago zalantzarik zailtasun horrek merezi duela lagun talde hau ikusita. «Hau poteoa bezalakoa da», «hona asteko gauzak kon-tatzera etortzen gara, lagun artean», diote. Iñakik dio berarentzat konpromisoa txikiagoa dela, parean bizi da eta. Izan

ere, konpromisorik gabe probatzen hasi baziren ere, konpromisoa hartu zuten behin gertzea erabakita. «Konpromiso txiki bat, gustura betetzen duguna baina beharrezkoa».

Pili duela 25 urte hasi zen euskara ikasten eta erdi mailaraino iritsi zen, hizkuntz eskakizuna lortuta. Ondoren, alaba izatean, ez zekien nola adierazi bere maitasuna, nola transmititu emozioak euskaraz, eta egi-teari utzi zion. Orain bilobekin euskaraz egiten du –«eta edonorekin»–, baina eurek ez dute nahi izaten, «beraiek euskara nik gaztelania bezala dutelako, lehen hizkuntza».

Aspaldi ezagutzen zuen Kar-melek Mintzalaguna proiektua, baina ez zuen astirik parte har-

tzeko. Ahal izan zuenean, ordea, izena eman zuen. «Buruan beharrik edo azterketarik ez izateak laguntzen du bestelako giro bat sortzen, positiboagoa, hurbilagoa euskararekiko». Eta gogoz joaten dela dio, «ilusioz, ikusten dudalako hitz egin nahi dutela hitz egin nahi dutelako, azterketa edota eskakizun batetik hara-tago, badutela euskaraz mintza-tzeko gogoia helarazten didate; nolabait, ikasten inbertitu duten denbora eta egin duten ahalegi-na baloratu egiten dute eta euskarari bere garrantzia ematen diote. Gainera, gustura eta lasai aritzeko gune bat sortu dugu de-non artean eta horrek jarraitza-animatzen nau. Eta taldeak duen jarrerak ere anima dezake parte hartzera».